

LÜHIÜLEVAADE SAARDE VALLA 2024. AASTA EELARVEST.

Saarde valla 2024. aasta eelarve koostamise aluseks on "Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus", "Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus" (KOFS) ja Saarde valla õigusaktid. Vastavalt eelarve koostamise lähtealustele on vallavalitsuse põhieesmärk eelarve kaudu tagada tingimused valla sotsiaalmajanduslikuks stabiilsuseks ja jätkusuutlikuks arenguks. Vald kinnitas oma prioriteedid 2024.aastaks eelarvestrateegias 2024-2027.

Saarde valla eelarve koostamisel on lähtutud seisukohast, et kulud jäävad 2023.aasta tasemele. Arvestatud on siiski hinnamuutustega, lisandunud või lõppenud lepingutest tulenevalt, samuti käibemaksu muudatusega.

Tööjõukulude planeerimisel on arvestatud alampalga ja haridustöötajatele kehtestatud palgamäärade muutustega ning valla asutustele on planeeritud mõningane palgatõus. Tööjõukulud suurenevad võrreldes eelneva perioodiga kokku 5,4%.

Eelarve koostamisel on järgitud valla arengukava.

Eelarve koostatakse tekkepõhiselt. Tekkepõhises eelarves kajastatakse tehingud vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarve on viieosaline: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus. Peale nimetatud osade jagatakse põhitegevuse kulud ja investeerimistegevuse väljaminekud tegevusalade järgi.

Saarde valla eelarve põhitegevuse tulude kogumaht 2024. aastaks on kavandatud 9 060 047 eurot ning **põhitegevuse kulude kogumaht** on 8 824 375 eurot. Põhitegevuse tulemi ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 235 672 eurot. Põhitegevuse tulemi positiivsus on oluline, kuna vastasel juhul tuleks osa korrapäraseid kulusid katta ühekordsetest vahenditest nagu vara müük, ning selline olukord ei ole jätkusuutlik. Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne. Põhitegevuse tulemi mõjutab 2024. aasta investeerimisvõimet.

Investeerimistegevuse summa kokku (tähistatakse negatiivse tulemiga) on -1 587 060 eurot. Vahe kaetakse positiivse põhitegevuse tulemi, laenu ja likviidsete varade jäägi arvelt.

Eelarve tulemiks nimetatakse põhitegevuse tulude eelarveosa kogusumma ja põhitegevuse kulude eelarveosa kogusumma vahet, millele on liidetud investeerimistegevuse eelarveosa kogusumma. 2024. aasta eelarve tulem jääb sarnaselt 2023. aasta eelarve tulemile negatiivseks.

Finantseerimistegevus on 804 400 eurot ja **likviidsete varade muutus** -546 988 eurot.

Põhitegevuse tulud

Tulud jaotatakse majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks: maksutulud, kaupade ja teenuste müük, toetused ja muud tegevustulud.

Maksutulud moodustavad Saarde valla 2024. aasta põhitegevuse tuludest 54,9%.

Kaupade ja teenuste müügitulud moodustavad eelarvetuludest 8,9%.

Toetused moodustavad vallaeelarve põhitegevuse tuludest 35,4%.

Muud tegevustulud moodustavad eelarvetuludest 0,8%.

Põhitegevuse kulud

Saarde valla 2024. aasta eelarve põhitegevuse kulud jagunevad:

- Üldised valitsussektori teenused
- Avalik kord ja julgeolek
- Majandus
- Keskkonnakaitse
- Elamu-ja kommunaalmajandus
- Tervishoid
- Vabaaeg, kultuur, religioon
- Haridus
- Sotsiaalne kaitse

Kulud on majandusliku sisu järgi jaotatud järgmiselt: tööjõukulud, majandamiskulud ja toetused. Suurima osakaaluga on tööjõukulud, mis moodustavad põhitegevuse kuludest 59,4% (2023.a. 60,8%). Järgnevad majandamiskulud 29,8%ga (2023.a. 32,2%) ja tegevuskulude toetuste osakaaluks on 10,8% (2023.a. 7,0%).

Üldiste valitsussektori teenuste osakaal 2024. aasta põhitegevuse kuludest on 10,6% (2023.a. 11,3%).

Avaliku korra ja julgeoleku osakaal kuludest on 0,1% (2023.a. 0,1%).

Majanduse kulude osakaal on 3,9% põhitegevuse kuludest (2023.a samuti 3,9%).

Keskkonnakaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 2,1% (2023.a. 2,0%).

Elamu-ja kommunaalmajanduse osakaal põhitegevuse kuludest on 2,3% (2023.a 2,3%).

Tervishoiu osakaal põhitegevuse kuludest on planeeritud 0,4% (2023.a. 0,1%)

Vabaaja, kultuuri, religiooni osale on planeeritud 9,0% põhitegevuse kuludest (2023.a 9,2%).

Hariduse valdkonna näol on tegemist kõige suurema põhitegevuse kuluvaldkonnaga, mis moodustab eelarvest 53,4% (2023.a 54,9%).

Sotsiaalse kaitse osakaal põhitegevuse kuludest on 18,2% (2023.a 16,3%). Selle valdkonna eesmärgiks on valla elanikele ja nende perekondadele toimetulekuraskuste ennetamiseks, kõrvaldamiseks, kergendamiseks abi osutamine ja sotsiaalsete erivajadustega isikutele sotsiaalsele turvalisusele ning ühiskonnas kohanemisele kaasaaitamine.

2023.aastast kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid.

Kooskõlas riigieelarve seaduse §52ga tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel eelarveaasta lõpuks kasutamata jäänud toetusfondi vahendid üle kanda järgmisse eelarveaastasse samaks

otstarbeks. Samuti viiakse üle muud kasutamata jäänud sihtotstarbelised vahendid. Sellega tagatakse vahendite kasutamine vastavalt eraldamise eesmärgile.

Saarde valla 2023.aasta lõpu likviidsete varade jäägis on sihtotstarbelisi kasutamata vahendeid summas 67 564 eurot, mida võib lisaks eelarves sätestatule kasutada.

Investeermistegevus

Nimetatud osas on tulused planeeritud kokku 764 000 eurot.

Mittevajalike varade müügituluks on planeeritud 30 000 eurot.

Kirjel põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine on 650 000 eurot, sh Rahandusministeeriumilt gümnaasiumi renoveerimiseks 600 000 eurot, hajaasustuse programmile 50 000 eurot.

Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuselt on planeeritud 60 000 eurot hoone renoveerimislaenu katteks.

Finantstuludesse on planeeritud 24 000 eurot pangaintresse, sh. Tervise- ja Hoolduskeskuselt 20 000 eurot.

Põhivara soetuse real on kogusummaks 2 014 000 eurot.

Objektiti ja valdkonniti on kavandatud järgmised investeeringud:

- 1) teede ja tänavate renoveerimiseks vastavalt teehoiu kavale 258 000 eurot,
- 2) haljastuse reale on planeeritud 20 000 eurot vallas asuvate paisude rekonstrueerimise projekteerimiseks,
- 3) sotsiaalelamu projekteerimiseks 30 000 eurot;
- 4) tänavavalgustuse lampide vahetamiseks energiasäästlikemate vastu on planeeritud 20 000 eurot,
- 5) sporditegevuse reale terviseraja investeeringuks 20 000 eurot,
- 6) mänguväljakute uuendamiseks 10 000 eurot,
- 7) Surju Koolile 31 000 eurot mänguväljaku uuendamiseks ja välisvalgustuse rekonstrueerimiseks,
- 8) Kilingi-Nõmme Gümnaasiumile 1 600 000 eurot Sambla 18 hoone rekonstrueerimiseks,
- 9) Surju Hooldekodule 25 000 eurot vana maja küttesüsteemi rekonstrueerimiseks.

Osaluste soetuse reale on planeeritud 25 000 eurot ÜVK arengukava koostamiseks ning 36 400 eurot joogiveemahutite renoveerimistöödeks Kilingi-Nõmme veetöötusjaamas.

Põhivara soetamise sihtfinantseerimiseks on eraldatud 125 560 eurot, millest 100 000 eurot kajastub veevarustuse real ja on planeeritud hajaasustuse programmi vahenditeks. Kilingi-Nõmme Tervise- ja Hoolduskeskuse varikatuse ehituseks on Pärnu Kiirabi toetus 25 560 eurot.

Finantskulude real kajastuvad kapitalirendi intressid ning laenude intressid vastavalt laenugraafikutele.

Investeermistegevus kokku on - 1 587 060 eurot. Katteallikateks on kavandatud põhitegevuse tulem, aastavahetuse vahendite vaba jääk ja pikaajaline laen.

Finantseerimistegevus

2024. aastal on planeeritud võtta pikaajalist pangalaenu 1 100 000 eurot, sellest 1 000 000 eurot Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi renoveerimiseks ja 100 000 eurot teede, tänavate renoveerimiseks.

Kohustuste tasumise real kajastuvad eeldatavad pangalaenude tagasimaksed 290 879 eurot ja kapitalirendikohustused 4721 eurot.

Finantseerimistegevus kokku on 804 400 eurot.

Likviidsete varade muutuse eelarveosa

Likviidseteks varadeks peetakse raha ja pangakontodel olevaid vahendeid eelmise eelarveperioodi lõpus. Nimetatud eelarveosa kajastab raha jäägi ülekandmist järgmise aasta eelarvesse. Eelarve tulem peab võrduma likviidsete varade muutuse ja finantseerimistegevuse kogusumma vahega.

2023. aasta lõpuks oli vallal likviidsete varade jääk 765 012 eurot, millest

- suunatakse 2024. aasta eelarvesse 546 988 eurot(-)
- sihtotstarbeliste üleminevate vahendite jääk 67 564 eurot(-)
- nõuete, kohustuste saldode muutus 27 933 eurot(-)

Eelneva tulemusel jääb eelarvesse suunamata vahendeid **122 527** eurot.

Omafinantseerimisvõime ehk põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe on 235 672 eurot, millest on võimalik tasuda laenuintressid ja osaliselt ka laenukohustusi. Eesmärk on taset hoida ka järgnevatel aastatel.

Netovõlakoormus

Netovõlakoormus on võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahe. Netovõlakoormuse ülemmäär 2024.aastal on 80% põhitegevuse tuludest.

Saarde valla eeldatavad kohustused 2024. aasta lõpu seisuga on 4 179 774 eurot ning likviidsete varade eeldatav jääk 218 024 eurot. Netovõlakoormus on seega $4\,179\,774 - 218\,024 = 3\,961\,750$ eurot. Kui me jagame saadud netovõlakoormuse eelarve põhitegevuse tuludega $(3\,961\,750 / 9\,060\,047) \cdot 100$, saame eelarve realiseerumisel netovõlakoormuse protsendiks 43,7, mis tähendab, et eelolevatel eelarveperioodidel on võimalik vajalike investeeringute teostamiseks laenu võtta.

Netovõlakoormus 2023.aasta lõpu seisuga oli 29,0 %.